

ПОЗОРИШТЕ.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЏИЋ.

ИЗЛАЗИ ЧЕТИРИ ПУТА ПРЕКО НЕДЕЉЕ. — СТОЈИ ЗА НОВИ САД 40, А НА СТРАНУ 60 НОВЧИЋА МЕСЕЧНО. — ЗА ОГЛАСЕ НАПЛАЋУЈЕ СЕ ОД ЈЕДНЕ ВРСТЕ 3 И 30 НОВ. ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ.

ЧЕСТИТАМ.

ШАЛА У ЈЕДНОЈ РАДЊИ, С ПЕВАЊЕМ, ОД К. ТРИФКОВИЋА.

О С О Б Љ Е :

Стева Грабић. — Мара, жена му. — Спира Грабић, стриц му. — Савка собарица. — Јоаким Сапун, берберин.
(Збива се у стану Стеве Грабића у јутру на дан нове године.)

ПРИЗОР I.

(Соба, с лева једна, а с десна двоја врата).

М а р а (с а м а).

Мара (улази са свим обучена у собу и таре очи.) Чекајући, канда сам и заспала?... Да, да, и то овако обучена! — Колико само може бити сахата? (Погледи на сахат.) Пола седам! Је л' могуће?! А ја сам мислила, да је тек поноћ прошла! Мој муж мора да је после поноћи дошао, јер ја сам до 12 сахата била будна. Да видимо спава ли нам чича (прислушкује на вратима преко пута.) Да боме да спава, све хрче! А мој муж? (Уђе у собу до њене собе, и одмах изађе.) Нема га! Поставља ни додирнута! Дакле још није дошао! Дакле банчи, карта се и шта ја знам шта ради. А ја, сиротица, чекам целу ноћ на њега. А то је тек четрнаести дан, разумете ли, четрнаести дан нашег брачног живота, а за тих 14 дана ово је већ трећи пут, да је целу ноћ изостао! Не, — то прелази сваку границу, то се више не може трпети! Ја сам најнесретнија жена на овоме свету! (Баца се на столицу и плаче.) Први пут сам ћутала, нисам му ни речи рекла; други пут сам га молила, да раније дође, а сад, (скочи) сада нити ћу ћутати, нити ћу га молити. Он изостаје целу ноћ! Он ме дакле не воли. Кад ме не воли, ја му више не тревам. Кад му не тревам, а ја ћу да

идем. Идем својој матери, не ћу ни часка више да останем. (Хода горе доле.) Јуче је дошао чича у госте, пита за свог красног Стеву, а ја, сиротица, знајући, да не ће доћи пре поноћи кући, лажем да има посла, већ да га не чека. Наместим му брже боље постељу и отерам сиромака човека у 8 сахата у кревет, само да не дозна, да имам мужа бекрију. Њега сам отерала у постељу, слушкињу сам отерала на музику, све, све само за то, да сакријем његове неваљалштине. Чекам га ко луда целу боговетну ноћ, а њега још нема ни сада у пола седам у јутру. Не, не, — то се више не може трпети, ја га морам оставити! (Оправља се.) Тако! Сад идем својој матери. Не ћу да знам за њега ни да је жив! (Пође.) Ал' не! Оћу да му рекнем, да је бекрија, који не заслужује такве жене као што сам ја. (Седне и пише.) „Господине! Ви сте једна лола, једна бекрија, који целу ноћ тумарате. Ви не заслужујете, да вас дочекам! За то збогом! Мара.“ Тако! Сад још да запечатим! Тако! А с поља ћемо написати: „Моме мужу.“ Шта? Не ћемо тако, он није више мој муж... Он је за мене стран, дакле: „Господину С. Грабићу овде.“ Тако! Писмо ћу овде на столу да оставим... Па сад збогом кући, у којој сам 14 дана и сретно и несретно проживила! Збогом господине мужу, тражите себи другу жену! (Изађе нагло.) (Наставље се.)

ОГЛЕДИ НА ПОЉУ ПОЗОРИШНЕ УМЕТНОСТИ.

II.
ТРАГИЧАР.

(Свршетак.)

Непрестано са великим предметима ба- већи се. наилази трагичар у своме прика- зивању на големе тешкоће, па све ако их јуначки и свлада, то га врло ретко очекује награда слушалаца; а шаљивчина са много мање муке бурним одобравањем и пљес- кањем бива награђен и пропраћен, јер је његов делокруг радње познат из свакидаш- њег живота, с тога и слушаоци много га лагаше могу појмити.

Глас свој мора трагични глумац при учењу каквог драматског предмета удеша- вати и превијати у свима модулацијама, како би могао потпуно расудити, колико га треба у нужно време дигнути или спустити, да га у разним прелазима нити сувише ви- соко нити сувише дубоко употреби. Кад н. пр. Валнстајн своме ађутанту каже: „Иди, Најмане. Да се повуку с места, моја је заповест, и нека у понизности ћутећи чекају, што ће ми се допасти да радим.“ — Ту лежи сва јачина у неколико простих речи у озбиљном строгом гласу глумца који их изговара. Са виком и претњом само би јунаке срамотио и понизио, а и такова заповест не би никада страх улевала. Или противно, н. пр. Ричерд III. кад у смртном очајању помоћи тражећи повиче: „Коња! Коња! Краљевство моје за једног коња!“ — Кад би место тог последњег снажног ду- шевног потреса јунака, што пропада, само неко неприродно крештање чули, зар нам не би тако превећ брза пренагљеност и малаксалост физичних средстава, код таког важног карактеристичног момента, где с нестриљењем очекујемо вршак ефекта и ја- чине гласа, морала разорити све лепе слике, што смо их с узбуђењем пратили, кад би глумац завршетак драматске дивске слике тако невешто завршио?

Лена је особа смешна, кад се, ако је само голом лепотом изолована, у појави

креће, побуђује често пута и негодовање, кад расудност не управља гестом, ми- мичним изразом у свима околностима и про- менама страсти.

Несретна њежност, непрегидни њежни гласови, тихи једва приметни говор, од туге задржано кретање — то је најтежа задаћа за глумца, и често пута многи приказивач склизне на путу тог најтежег, али најне- сретнијег приказивања.

Осећљив бити и осећати, то није до- вољно, да и у срцима других осећање по- будимо, и сузе ронити, није најсигурније средство, да их можемо и гледаоцу изма- мити. Моћи а tempo плакати и не плакати, то управо не спада у позоришну вештину; на против: једна једина оштроумна реч, довољно наглашена, достојанствено и с осе- ћањем изражена, учини често пута више утиска, него читава улога плачне Лујзе (Сплетка и љубав) или улога старог Мора, и т. д.

Више је њежности и племенитости је- дну сузу пролити, него пустити их да по- тоцима теку. Последње показује слабост или подлост. Осећај, сузе у изразу једног ве- штака може разумне и расудне гледаоце пре умешати и на сажаљење побудити, а један уздах може много боље означити жалост и тугу, него све сузе што би их мо- гао приказивач пролити.

Остаје дакле нешто особичо у прикази- вачкој вештини, не заборавити човека као јунака, љубавника, комичара, и т. д. а пе- сник као и глумац увек ће сликати „лепу природу,“ ако, као вештаци, те све осе- ћаје буду поштовали.

Свака глумачка мајсторија, била у тра- гедији или у шаљивој игри, ако не извире управо из ситуације, и ако није оштроу- мно сваћена и изведена, замршнује сцену и квари сваку илузију.

По Е. Герберу.

М. Хрваћанин Станчић,
глумац.

Д И С Т И Н Ц И Ј Е

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Париска сиротиња“) давана је по други пут 25 фебруара. Андрију Бернијера представљаше мили гост наш, г. Т. Јовановић, а Плантроза Брани. Остала је подела улога стара. Јовановић је по струци љубавник, али нити је првога дана ни овога пута приказивао улоге своје врете (јер се због женских улога није могао друкчије удесити репертоар): Робен је више тако звана „сјајна“ улога, а у Бернијеру је заступљена љубав синовља и братека, а не сполна. На ипак га је публика свесрдно дочекала, помњиво и са живим учешћем пратила му игру, и на крају му се бујно одзивала. Већ сама његова пријатна појава, округло грацијозно кретање, фино импозантно држање — кадри су задобити гледаоца; али из топле и осећања пуне игре његове провирује свуда љубавник, па и простодушно лакоуман уме бити и готов на рад и својтљив и импозантно свестан о правом човечијем достојанству. Неје чудо дакле што га је публика онако топло примила и изазивањем одликовала. Брани (Плантроз) је ваљано одговорио своме задатку. У предигри беше истина више лукави лис него лакоумни раскошник, али после иђаше све добро; само би ваљало да у претпоследњем чину раније легне спавати, јер се тако бољма увлачи онај загушни ваздух, који треба да га занесе. Сцена кад се гупио беше уметнички изведена. Срадошћу потврђујемо, да је цела представа испала складно. Јер су сви остали чланови играли боље по први пут. Ово не бива сваки пут на нашим глумионицама, па за то спомињемо с хвалом.

Још нам ваља похвалити и наш позоришни свирачки збор, који је о овој представи све саме нове комаде, 7 на броју, свирао тако лепо, да му је публика, која је дворану напунила, тапшањем своје донадање изјављивала. Између нових комада особито се допала увертира у оперу: „Виљем Тел“ од Росинија. Та је увертира тако вешто и прецизно одсвирана, да је милина била слушати је.

П О З О Р И Ш Т Е.

* (Драматично друштво у Љубљани) издало је прошле године ова позоришна дела: а) Свој годишњи извештај за четврто друштвено лето 1870; — б) од Славенске Талије, збирке драматичних дела и игара, ових једанаест мањих комада у преводу: Тражи се васпитач, Забавница, Законске основе, Глава I, II, и III, (с чешкога), Мутавац, Телеграм, (с чешкога), Не зна сам шта хоће, Она ме љуби! (с чешкога), Господин родитељ (с чешкога), Ускок, Удовица и удовац.

Осим тога изашли су ови оригинали: Славија, драма у два чина, од А. Ј. и позоришна дела Јована Веселог Косеског.

* (Народно позориште у Љубљани.) Последње представе биле су: Расипач, од Рајмунда, и Едуард у Шкотској, историјска драма у 3 чина.

К Њ И Ж Е В Н О С Т.

* (Нове књиге.) Сад је баш изашла и у трговини Стеве Ратковића у Новом Саду може се нова књига добити: Школски надзорник, шаљива игра с певањем у једној радњи, написао Коста Трифковић. Друго име „Зборник позоришних дела“, издање управе српског народног позоришта у Новом Саду. Са повећим списком свих позоришних комада, који су за штампање. Цена само 20 новчића.

У Београду је изашла: Хигијена или наука о здрављу, за народне учитеље написао др. Милан Јовановић. На 8-ни, стр. 311, цена 5 гроша (50 новчића).

Рад у школи (методика), за учитељске приправнике и учитеље основних школа — по Карлу Керу — превео и прерадио Стеван Д. Поповић, професор у препарандији крагујевачкој. На 8-ни, стр. 547. Стаје 10 гроша (1 фор.).

У Београду је изашла књига: Бомбардање Београда (1862) по аутентичним изворима и са објашњавајућим документима. На 8-ини, 10 табака, цена 6 гроша (60 новчића). Чист доходак намењен је на споменик кнезу Михаилу. Веле да је ову брошуру написао намесник Јован Ристић.

Изашла је књижица: Први Франклинов пут у поларну Америку. Друго име: Библиотека за народ, свеска прва (стоји 50 пара или 12 новч.) Издаје и уређује књижар Велимир Валожич. У Београду 1872. Сваки 15 дана излази по једна овака књижица на 16-ини. Уписна цена за три месеца 6 гроша (60 новчића).

Забавна библиотека. I свеска. Чичиковљеви догађаји или мртве душе. Роман Николе В. Гогоља. Превели Љубомир Миљковић и Милован Ђ. Глишић. Део први. Издаје главна српска књижка Ј. Д. Лазаревића. У Београду у државној штампарији 1871. На мал. 8-ини, VI., 207 стр. 1. л. Стоји 60 н. а. вр. или 6 гроша чарш.

* (Школски лист „Просвета“.) Од нове године излази у Загребу недељни школски лист, по имену Prosvjeta, под уредиштвом Ивана Филиповића. Стаје 5 фор. на годину.

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

ПРЕТПЛАТА

ПРЕДСТАВА 35.

БРОЈ 23.

У НОВОМЕ САДУ У ЧЕТВРТАК 2 МАРТА 1872

У НОВОЈ ПОЗОРИШНОЈ ДВОРАНИ:

Н О В И П Л Е М И Ћ

ПОЗОРИШНА ИГРА У 5 РАЗДЕЛА, ПО В. А. ГЕРНЕРУ ПОСРБИО ЛАЗА ТЕЛЕЧЕИ.

О С О Б Е:

Манојло Безарић, трговац	Брани.
Фемка, жена му	Ј. Маринковића.
Зорка њихове кћери	К. Савићева.
Мера	Л. Маринковићева.
Пратљача, кломфер, безарићев шураг	Рашић.
Ката, жена му	Ј. Поповићева.
Јелица, њихова кћи	Л. Хаџићева.
Младен Веровић, први контоариста код Безарића	Недељковић.
Омер Ружић, практиканат код Безарића	Станчић.
Чига Спиридон, безарићев фактогум	Суботић.
Поджупан Палковић	Зорић.
Север, син му	Лесковић.
Мијат, шегрт пратљачин	Љ. Зорићева.
Јован, слуга	Хаџић.
Жупанијски пандур	Соколовић.
Жан, послужитељ	Бунић.

Збива се: прва радња у кући безарићевој, друга, трећа и четврта радња у кући безарићевој и пратљачиној, а пета радња у кући безарићевој.

У недељу 5 марта: „ПОТУРИЦА.“ Драма у 4 раздела, с певањем, од И. Кукуљевића Сабциног.

Поједини бројеви овога листа продају се обдан по 5 нов. а. вр. и то: у трговини Пере Попадића, Паје Миросављевића, Стеве Ратковића и Јоце Филиповића, у срп. народној задружној штампарији, у позоришној писарници и у вече на каси.

БОЛУЈЕ: М. НЕДЕЉКОВИЋКА.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 10 САХАТА.